

1. Козаченко А. Ю. Доходи суб'єктів господарювання: економічна сутність та класифікація. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 6. Том 2. С. 35–43.

2. Кубіній Н.Ю., Данаїканич О.В., Кубіній В.В. Методичні аспекти аналізу доходу підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка*. 2020. Випуск 1 (55). С. 97–102.

3. Мулик Т.О. Методичні підходи до аналітичного забезпечення управління доходами. *Агросвіт*. 2020. № 6. С. 77–86.

4. Яворська Т.І., Соболевська О.О. Теоретичні аспекти сутності доходів та їх класифікація. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2020. №2(42). С. 101–107.

СВІТОВИЙ ДОСВІД РЕФОРМУВАННЯ ПЛЬГОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Ірина ГЛЬОС

*викладач ВСП Кам'янець-Подільський фаховий коледж
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», Україна*

Ключові слова: оподаткування доходів фізичних осіб, податкові моделі, ставки оподаткування, податкова знижка

Вивчення світової практики регулювання певної сфери суспільних відносин є одним з основних елементів загального процесу розробки та впровадження відповідних систем чи їх елементів в національних юрисдикціях. Такий підхід дозволяє окреслити перспективні параметри цих систем, які цілком або ж після певної трансформації, з урахуванням національних особливостей та сформованих цілей, можуть бути адаптовані у вітчизняну практику. Найбільший інтерес представляють ті елементи систем, або ж цілі системи, які в довгостроковому періоді забезпечують очікуваний результат, тим самим довівши свою спроможність забезпечити реалізацію покладеної на них місії.

Податкова система не є виключенням з цього процесу. При цьому доцільним вбачається вивчення досвіду не лише економічно розвинутих країн, в яких сформувалися усталені податкові моделі, але й країн, що активно розвиваються, створюючи власну історію розбудови відповідних моделей, орієнтуючись як на зарубіжний досвід, так і формуючи власне концептуальне бачення перспектив їх розвитку, виходячи із сформованих місії, цілей та завдань суспільного розвитку.

В процесі реформування податкових систем окремі країни вдаються до досить кардинальних змін, виводячи з під оподаткування ті чи інші види доходів. Показовим, у даному випадку, є досвід Швеції, де було відмінено оподаткування спадщини, житлової нерухомості, подарунків [3, с. 57].

Щодо ставок оподаткування, то у розвинених країнах світу здебільше застосовується прогресивна шкала, в той час, як у менш розвинених – пласка [1].

Одночасно в країнах, в яких податок справляється на місцевому та федеральному рівнях, прогресивна шкала, як правило, домінує на федеральному рівні, в той час як на місцевому - застосовується (за незначними виключеннями) пласка шкала [3, с. 58].

При застосуванні прогресивного оподаткування домінуюча частина країн (у даному випадку йдеться про держави-члени Організації економічного співробітництва і розвитку) віддає перевагу моделям з 3-6 шкалами прогресії.

В умовах посилення податкової конкуренції в глобалізованому світі, з одного боку, та відсутності обов'язковості уніфікації податкових моделей, в тому числі в такому політичному утворенні, як Європейський Союз, з другого боку, спостерігається тенденція лібералізації податкових систем, яка проявляється, зокрема, у зниженні податкових ставок, навіть при застосуванні прогресивної моделі оподаткування, з одночасним розширенням податкової бази [3, с. 60; 5, с. 76-77].

При цьому у країнах, де відбулося підвищення податкових ставок, одночасно запроваджувалися активні заходи з підтримки малозабезпечених категорій громадян через розгалужену систему податкових пільг.

Невід'ємним елементом податкових систем країн світу можна вважати наявність неоподаткованого мінімуму на рівні, як правило, реального прожиткового мінімуму. Це пов'язано, зокрема, з концепцією «граничного доходу», яка полягає в необхідності залишення платнику податку після оподаткування доходу, достатнього для задоволення необхідних потреб [4, с. 76-78].

Основна мета трансформацій систем оподаткування персональним прибутковим податком у світі полягає у підвищенні, власне, його регулятивної функції з метою збільшення платоспроможності споживача, підвищення податкової конкурентоспроможності національних юрисдикцій, що особливо важливо в умовах зростання міграційної рухливості робочої сили, у першу чергу, в сегменті інтелектуальної праці.

Поряд з узагальненням основних тенденцій у сфері оподаткування доходів фізичних осіб у світі корисним, на нашу думку, з метою виявлення певних особливостей та формування загального уявлення про використовувані механізми оподаткування, акцентувати увагу на досвіді окремих країн у цій сфері.

У США «для 90% платників податків податкова ставка становить приблизно 25% ..., а для найбагатших платників становить приблизно 50%». При цьому «найважливішою сучасною тенденцією в сфері справляння прибуткового податку з населення США є законодавче пониження максимальних ставок оподаткування – з 70% до 28%». Оподаткування «може здійснюватися як кожного громадянина окремо, так і сім'ї загалом. При цьому платники податку поділяються на чотири категорії, які оподатковуються за різними ставками залежно від доходу». Оподатковуваний дохід обкладається за прогресивною шкалою. В останні роки з'явилася тенденція до зростання мінімуму доходів, що не обкладаються податком, та до зменшення його максимальної ставки. Громадяни сплачують три види прибуткового податку: федеральний, штатний,

місцевий; два види майнового податку («суми місцевого прибуткового податку, сплачені платником в бюджет штатів і місцевих органів, виключаються при сплаті ним федерального прибуткового податку ...») [1].

Черговий важливий етап трансформації системи оподаткування доходів фізичних осіб у США пов'язується з податковою реформою Д.Трампа. Головна новела в реформі оподаткування доходів фізичних осіб полягає у скороченні кількості шкал прогресії та зменшенні податкових ставок в розрізі цих шкал. Також йдеться про нижчий податок на спадок, нижчі податки на прибутки, отримані за кордоном. Лейбмотивом таких змін є орієнтація, передусім, на підвищення платоспроможності середнього класу, зменшення податкового навантаження на низькооплачувані категорії громадян (зокрема, передбачається зниження податкового навантаження для груп платників податків з річним доходом у 50 тис. дол. США на 17%).

В Японії застосовується прогресивна шкала оподаткування найманих працівників та самозайнятих осіб. Податок «сплачується із заробітної плати, прибутку від нерухомості, дивідендів, відсотків, пенсій, випадкових заробітків тощо. Тут передбачені три види ставок: національні, префектурні та муніципальні. Всі ставки диференційовані за сумами доходу і коливаються в таких межах: національні – від 10% до 50%, префектурні – від 2% до 4% і муніципальні – від 3% до 12%. Фактично ставка цього податку залежить від доходу кожного окремого громадянина і становить максимум 50%. Мінімальні 10% сплачують японці, місячний дохід яких не перевищує 275 тис. йєн (\$ 2350)». Крім цього, «кожен громадянин Японії незалежно від величини доходу сплачує податок на проживання у сумі 3 200 єн на рік (приблизно 4 200 грн.). Попри велику кількість доходів, що підлягають оподаткуванню законодавством також встановлено багато пільг та підстав для податкових кредитів. Ряд пільг мають багатодітні родини, так у середньостатистичного японця може вивільнитися від прибуткового податку більш як 30% його доходів» [2].

За прогресивною шкалою податок на прибуток громадян стягується і в Китаї. Ставки тут становлять від 5 до 40%. При цьому місячний дохід, менший за 4000 юанів (\$ 500), не оподатковується [5].

Ще один елемент податкових систем світу, який заслуговує на увагу і обов'язково, як на нашу думку, має бути застосований в Україні, полягає у поширенні застосування електронних сервісів. Це сприяє, з одного боку, спрощенню та здешевленню (при масовому використанні) адміністрування прибуткового податку, а, з другого боку, спрощенню ведення податкового обліку, що особливо важливо в умовах недостатньо високої загальної податкової грамотності населення. Використання електронних сервісів забезпечує спрощення діалогу платників податків та податкових органів, зменшує витрати часу та зусиль платників податків на оформлення податкових декларацій, підвищує загальний рівень довіри до держави як інституту примусу. Принагідно зазначити, що, як правило, подібна система адміністрування податку властива країнам, де система особистого прибуткового оподаткування «побудована на принципі самооподаткування, невід'ємними елементами якої є «самостійне

визначення суми податку та її сплата згідно з заповненою податкоплатником декларацією» та масово-роз'яснювальна і консультативна робота.

Ефект досягається у випадку запровадження електронних сервісів, які дозволяють платнику податку не лише подати податкову декларацію в електронному вигляді, але й сформувавши її за допомогою спеціального алгоритму, який передбачає покрокове формування такої декларації з урахуванням встановлених законодавством податкових пільг. Це позбавляє платника податку ризику допущення помилок при формуванні податкової декларації. Також до переваг подібних систем слід безумовно віднести можливість повернення надлишково сплачених платником податку сум в автоматичному режимі.

Світовий досвід засвідчує, що на сьогодні 68% держав-членів Організації економічного співробітництва і розвитку досягли рівня використання електронних сервісів з персонального прибуткового податку на рівні 50-75%. Майже 88% з цих країн досягли показника 75% [3, с. 239]. Подібні сервіси успішно реалізуються, зокрема, в Сполучених Штатах Америки, Австрії, Австралії, Новій Зеландії.

Узагальнюючи світову практику оподаткування доходів фізичних осіб, можна дійти висновку про притаманний демократичним суспільствам людиноцентристський підхід до побудови відповідних моделей, основу яких, навіть при застосуванні високих податкових ставок, становить розгалужена система пільг, яка дозволяє суттєво підвищити фінансову спроможність громадян щодо інвестування в розвиток людського капіталу та покращення якості життя. Використання ж сучасних електронних технологій дозволяє максимально спростити порядок адміністрування податку, покращити якість взаємовідносин платника податку і держави, як основи взаємної довіри.

Вивчивши світовий досвід оподаткування фізичних осіб та наукові дослідження вітчизняних вчених, можна дійти висновку, що суттєвого удосконалення, потребує такий вид податкових пільг, як податкова знижка. Йдеться, насамперед, про якісне розширення її структури. Необхідність перегляду існуючого порядку застосування податкової знижки у всьому її різноманітті виглядає доцільною з тих позицій, що, як зазначає Л.Задорожня, «про низьку регулятивну ефективність податкових знижок з ПДФО свідчить той факт, що відношення кількості їх одержувачів серед зайнятого населення у віці 15-70 років не перевищує 1%». Тобто, по суті, податкова знижка у всій своїй сукупності не виступає дієвим інструментом в процесі оподаткування доходів фізичних осіб.

На завершення - виглядає доцільним запровадити електронний сервіс із застосуванням так званого tax calculator – податкового калькулятора, спроможного обрахувати обсяг фіскальних зобов'язань платника податку.

Список використаних джерел:

1. Дубинецька П. Реформування податку на доходи фізичних осіб: аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду. Формування ринкової економіки в Україні. 2014. Вип. 31. Ч. 1. С. 237-245.

2. Задорожня Л. Оцінка ефективності пільг із податку на доходи фізичних осіб в Україні. Економіст. 2015. № 9. С. 30.

3. Задорожня Л.А. Регулятивна ефективність персонального прибуткового податку: приклад України / Дис. на здобут. наук. ступен. канд. екон. наук.; спеціальн. 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит 08 – «економічні науки», Ірпінь, 2017. 266 с.

4. Крисоватий, А. І. Податкові системи зарубіжних країн: навч. посіб. / А. І. Крисоватий. Тернопіль: Економічна думка, 2001. 258 с.

5. Крисоватий А. І. Податкові трансформації в ЄС та податкова політика України в контексті євроінтеграції [Текст]: монографія / А.І.Крисоватий, В.М.Мельник, Т.В.Кошук; за ред. А.І.Крисоватого. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 236 с.

ТРЕНДИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ВІДПОВІДНІСТЬ СВІТОВИМ ТЕНДЕНЦІЯМ

Артем ЛАЛАК

*Здобувач 2-го курсу ОС «Бакалавр»
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа
та страхування», ННІБІ, ЗВО «ПДУ»
м. Кам'янець-Подільський*

*Науковий керівник: к.е.н., доцент **Валентина БОРКОВСЬКА***

Ключові слова: фінанси, фінансова система, тенденції.

У сучасному періоді стрімкого розвитку передових інформаційних та фінансових технологій, зокрема інтернет-банкінгу, кредитних електронних платформ, індустрії Big data, блокчейну та криптовалюти, фінансові системи країн світу та глобальна фінансова система в цілому зазнають значущих трансформацій. Фахівці вказують, що найбільш інтенсивні зміни стосуються "фінансового ринку та фінансової інфраструктури, зокрема банківської системи, валютних ринків та фондових бірж" [1, с. 47].

Безумовно, Україна не може залишитися байдужою до цих процесів, оскільки загальносвітові тенденції суттєво впливають на її фінансову систему. Тому дослідження ключових напрямів розвитку фінансових систем усього світу та виділення на цій основі стратегічних векторів для розбудови фінансової системи України є надзвичайно актуальною галуззю сучасних наукових досліджень.

Проблеми розбудови фінансової системи України активно вивчають українські вчені, такі як О. Власюк [1], Ю. Федорова [2], С. Фролов [3], Н. Кравчук [4], О. Шаров [5] та інші. Однак у сучасних українських умовах залишаються спірні та не повністю вирішені питання впливу передових інформаційних та фінансових технологій на розвиток фінансової системи України та ідентифікації ризиків і загроз, пов'язаних із цим впливом.

Спочатку варто відзначити, що значні зміни, спричинені появою та швидким поширенням FinTech та інших інформаційних технологій, суттєво